

HUMANITIES INSTITUTE
Serhat Tertemiz, MA

HİKÂYELER (1969)

TARIK BUĞRA (1918 – 1994)

Hakkında

Yazar 1918-1994 yılları arasında yaşamış olan Tarık Buğra *Oğlumuz* adlı öyküsüyle Yunus Nadi Hikâye Yarışması'nda ödül aldıktan sonra *Çınaraltı* dergisi ve *Milliyet* gazetesinden teklif almıştır. Akşehir'de babasıyla *Nasreddin Hoca*, Talat Tekin'le *Zeytindalı*, *İstanbul Haftası* dergilerini çıkarmıştır. Şehir Tiyatrosu Edebi Kurulu'nda görev almıştır. *Yedigün* ve *Vatan* gazetelerinde neşriyat müdürlüğü yapmıştır. *Tercüman* ve *Yeni İstanbul* da çalışmış olduğu diğer gazetelerdir. Daha sonra *Yol* dergisi ve *Tercüman* gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. 1991 yılında devlet sanatçısı unvanını aldı. 1993'te Türkiye Yazarlar Birliği tarafından yılın sanatçısı seçildi. *Safahat*, *Rübâb-ı Şikeste*, *Şerâre*, *Piyâle*, *Cevdet Paşa Târîhi*, *Servet-i Fünûn*, *Terakkî* gibi çalışmalarla babası sayesinde tanışmıştır. "Sanat sanat içindir" ilkesine bağlı kalarak edebî ürünler vermiş olan yazar bu anlayışın toplumdan bağımsız olmadığını düşünür. Sanatın görevi ona göre göstermek ve düşündürmektir. Amaç, okurun kendi zihninde yeni bir dünya kurmasına yardımcı olmaktır. Eserlerinde genel olarak bireylerin çaresizliğini, bunalımlarını, sevinçlerini, kederlerini ve bunların karşısında yaşama arzularını anlatmaya çabalamıştır. Birey ve toplum arasındaki ilişkilere de eserlerinde değinir. Herhangi bir yazınsal akıma ya da ekole bağlı kalmamıştır.

Öykü Tarık Buğra'nın kaleme almış olduğu öykülerin bir derlemesi niteliğinde olan *Hikâyeler* adlı eserde, öykücünün diğer öykü kitaplarında yer almayan toplamda altı öyküsü yer almaktadır. Öykü derlemesinde yer alan her bir parçada birbirinden farklı konular ve temalar işlenmektedir. Genellikle kısa zaman aralıklarında geçen öyküler olay anlatısından ziyade durum anlatısıdır. Her bir anlatı kişisi başından geçen olaylar sonucunda, ettiği tecrübeler sonucunda olgunlaşır ve kişilik olarak değişim geçirir. Yaşanan haksızlıklar ve hayatın zorluğu karşısında çaresiz kalmış insan figürleriyle karşılaşılır. Aşk, kıskançlık, yalnızlık, özlem, hüznün ve değişim anlatıların ana temalarını oluşturmaktadır. Öykülerde farklı anlatım teknikleri kullanılmaktadır. İç monolog, bilinç akışı, diyalog, anlatma, özetleme, geçmişe dönüş ve tasvir bunlardan bazılarıdır. Tarık Buğra bu öykülerinde toplumsal meselelerden ziyade insana dair durumlar üzerinde durur ve bunları irdeler.

Arka Plan Millî Eğitim Bakanlığının 4/7/1968 tarih ve 613/230 sayılı mucipleri, Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü'nün 4/7/1968 tarih ve 613-10433 sayılı emirleriyle birinci defa olarak 7.000 adet basılmıştır. Bakanlık bünyesinde kurulmuş olan Çağdaş Türk Yazarları Komisyonu'nun görevlerinden biri edebi hayatımıza güncel fikir ve sanat eserlerini tanıtmak ve yeni eserler kazandırmaktır. Komisyon tarafından uygun görülmüş olan Buğra'nın öyküleri 1969 yılında *Hikâyeler* adıyla bir derleme kitap olarak yayımlanmıştır. 1964'te yayımlanan ilk baskıdaki öykülerin haricinde altı öykü daha bulunmaktadır. Bu çalışmada daha önceki öykü kitaplarında yayımlanmamış olan altı öyküye yer verilmiştir.

İçindekiler

Ovaya Destan
Yarıda Kalan Aşk
Mağlup
İlk Aşk
Kör
Kırk Beş Saniye

OVAYA DESTAN

Kişiler

<i>Yolcu</i>	Trende yolculuk yapan yolculardan biridir.
<i>Mehmet</i>	Ali Ağa'nın yanışmasıdır.
<i>Ali Ağa</i>	Yenice'deki toprak sahiplerindendir.
<i>Küçük Hacı</i>	Beygirleriyle yulaf ve buğday taşıyan bir köylüdür.
<i>Al Ayşe</i>	Küçük Hacı'nın eşidir.
<i>Raşit Ağa</i>	Gökçe muhtarıdır.
<i>Asker</i>	Yeni terhis olmuş bir askerdir.
<i>Hacı Mustafa</i>	Verimli tarlaları olan bir köylüdür.
<i>Zehra</i>	Köylü bir kadındır.
<i>Kâzım</i>	Köylüdür.

Detaylı Olay Örgüsü

OVadaki Yalnızlık Eskişehir'den başlayan ovalar hiç bitmeyecekmiş gibi uzanmaktadır. Lokomotif saatlerce kilometrelerle boşuşur. Kompartımanların pencerelerine yansıyan ışıklar hep aynı görüntüyü vermektedir. Köylerde istasyon yoktur ve her yer yalnızca topraktan ibarettir. Kel tepeler ve çorak topraklar her yeri kaplamıştır. Trenin hızıyla yuvarlaklaşan ve dönmekte olan ufkun her yönünde kara, turuncu veya boz renkte toprak görünmektedir.

Trendeki Yalnızlık Hiç değişmeyen bu görüntü karşısında yolcu ilk saatlerde itibaren ovayı tam olarak idrak edemez olur. Tren ona yaşadığı dünyadan tamamen kopmuş izlenimi verir. Kendi içine dönen izinli asker aynı türküyü tekrarlayıp durur. Uzun bir süre sonra karşılaşılan bir istasyondaki satıcılar unutulmak üzere yolcularla görüşür ve onlar için insanlıklarını tamamen yitirmişlerdir. Bu şoseden arabalar geçmiştir. Kimisi hasta taşımış kimisi buğday ve yulaf çuvalları.

Yenice Köyünde Olup Bitenler Gün batmak üzereyken kasabaya henüz iki saatlik bir yol vardır. Beygirleri kamçılایan Küçük Hacı inlemekte olan eşini düşünüp ona lanetler okur. Eylül ayının sonlarında, enfes bir ikindi vaktinde Yanaşma Mehmet Ali Ağa'nın buğday yüklü arabasını şehre doğru sürer. Yirmi üç yaşındaki Mehmet onun büyük paralar kazanacağını düşünür. Yol yayvan bir tepeden dönünce başka bir dünyada geçmiş olan kırk altı ayın sonunda terhis olmuş biri görünür. Yabancılaşmaktan ve yavuklusunu unutmaktan korkan biridir bu. Kuyu başı ve orada yeniden öğle yemeği unutulmayacaktır. Ovayı ve orada gördüğü insanları asla unutmayacaktır anlatıcı. Anlatıcı köyde okumaya giden ilk kişi olmuştur.

Yolculuk ve Geride Kalanlar Kilometrelerce uzanan çevrenin hangi noktasından bakılırsa bakılsın göze ilk çarpan şey kara ağaç olur. Toprak bomboş ve verimsizdir. Yalnızca Hacı Mustafa'nın tarlası verimlidir. Yenice köyünde her kilometrekareye üç buçuk insan ve milyonlarca sivrisinek düşmektedir. Kezbanlar dağa kaldırılmaktadır. Kadınlar hâlâ birer mal, eşya olarak görülmektedir. Geceleri eğlenceler düzenlenir. Bu eğlenceler sırasında ateşlenen silahlar nedeniyle ölenler olur. Kuraklıktan sonra sulama büyük bir saadettir. Toprak sürülür. Köylüler arasındaki dedikodular ve muhtarın iktidar hırsı. Kız çocuklarının gençlikleri toprakta çalışarak geçmektedir. Vücutları zamanla toprağın kokusunu ve şeklini alır. Kız karasevdaya tutulur. Samanlıkta sevgiliyle basılır. Tren yolcusu bahsi geçen kişilere ne olduğunu merak eder. Tren içindekilerle birlikte geride kendisine umut bağlamış on binlerce insan bırakarak ilerler.

Temalar

Psikoloji

Yalnızlık Hem tren yolcusunun hem de ovada yaşayan insanların ortak kaderi olarak işlenir. Saatlerce süren yolculuk boyunca hep aynı manzarayla karşılaşan yolcu, yaşadığı dünyadan kopmuş gibi hisseder. Kendi içine kapanan izinli asker aynı türküyü tekrarlayıp durarak bu yalnızlığı somutlaştırır. İstasyonlardaki satıcıların yolcularla kurduğu geçici ve yüzeysel temas da aslında herkesin kendi yalnızlığında sıkışıp kaldığını gösterir. Tren, yolcuyu geride bıraktığı "umut bağlamış on binlerce insan"la baş başa bırakarak bu yalnızlığı daha da derinleştirir.

Toplum

Geri Kalmışlık Ovanın çorak topraklarından Yenice köyündeki toplumsal yapıya kadar uzanan geniş bir çerçevede işlenir. Kadınların hâlâ birer eşya gibi görülmesi, kızların dağa kaldırılması, toprakta çalışan kız çocuklarının gençliklerini yitirmesi ve eğlencelerde ateşlenen silahlarla ölümlerin yaşanması, kırsal hayatın acımasız ve değişmeyen gerçekliğini ortaya koyar. Anlatıcının köyde okumaya giden ilk kişi olması ise bu değişmezliğe karşı küçük ama anlamlı bir kırılma noktasını temsil eder. Bilim-teknik ve kültür-sanat gibi alanlarda geri kalmış olan kırsal kesim büyük zorluklarla mücadele etmektedir.

Mazi

Özlem Hem yolculuğun kendisinde hem de geride bırakılan insanların hayatlarında derinden hissedilir. Terhis olmuş asker, kırk altı ayı başka bir dünyada geçirdikten sonra köyüne dönerken, yabancılaşmaktan ve yavuklusunu unutmaktan korkar. Bu korku, aslında geride bıraktığı hayata ve sevdiğine duyduğu özlemin bir yansımasıdır. Aynı türküyü tekrar tekrar söyleyen izinli asker de belki de ait olduğu yere, tanıdık bir hayata duyduğu özlemi bu tekrarla dışa vurur. Anlatıcının “ovayı ve orada gördüğü insanları asla unutmayacağını” söylemesi, sadece bir hatırlama değil, geride bıraktığı topraklara ve insanlara duyulan derin bir bağlılığın ve özlemin ifadesidir. Kuyu başında yeniden yaşanacak öğle yemeği anısı da geçmişin sıradan ama değerli anlarına duyulan hasreti simgeler. Böylece öykü hem fiziksel bir yolculuğu hem de geride kalan hayata, insanlara ve zamana duyulan içten bir özlemi iç içe işler.

YARIDA KALAN AŞK

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel anlatıcısıdır.
Sarışın Kız Anlatıcıya hayata dair birçok şey öğretmiş ve birçok duygu hissettirmiş olan kadın karakterdir.

Detaylı Olay Örgüsü

Anlatıcının Hayata Dair Bilgisizliği Reçine yeşili ve etli yapraklarıyla ağaç pencerenin önünde bütün kış çırpınıp durmuştur. Baharın başladığı bugünlerde yapraklarını döker. İnce dallarının üzerinde kişniş üzümüne benzer salkımlar çıkar. Anlatıcı ne ağacın ne salkımların ne de ağaçtan faydalanan kuşların adını bilmektedir. Kuşların serçe ya da üveyik olabileceğini söyler. Belki de bu kuşlar daha önce adını hiç duymadığı bir türdendir. Kuşların ne zamandan beri buralarda olduğunu merak eder. Göçebe kuşların sürekli güneşin peşinden gittiklerini hatırlar. Anlatıcının gün, güneş, aylar ve mevsimler üzerine de pek bilgisi yoktur.

Sarışın Kızla Tanışması Anlatıcı saydığı şeylerden bihaberdir. Günlerin ne zaman uzadığını ne zaman geceyle eşitlendiğini, kasım ayının kaç gün olduğunu bilmemektedir. Tuz bademin veya sakız leblebisinin macerasını da bilmez anlatıcı. Bunların insanlar tarafından yapıldığını sanır. Anlatıcı saydığı şeylerin maceralarını ve ne olduklarını sarışın kızdan öğrenmiştir. Sarışın kız ona bademlerin çiçek açan ilk ağaçlar olduklarını söylemiştir. Bademler baharı müjdelemektedir. Anlatıcı hiç badem ağacı görmemiştir. Ona badem ağacını sarışın kız gösterecektir. Sarışın kız ona kakao ağaçlarından bahseder.

Sarışın Kızın Ona Bilmediği Şeyleri Öğretmesi Meşelerin, erik ağaçlarının ve cevizlerin farklı ağaçlar olduklarını, farklı kabuk bağlayıp dalbudak saldıklarını öğrenir. Sarışın anlatıcıya insanlara verildiği gibi ağaçlara da isim verilmesi gerektiğini söylemiştir. Sarışın ona her şeyin bir hikayesi olduğunu söyler. Bir masa eskiden bir ağaçtır. Kendine ait bir geçmişi/öyküsü vardır. Bir zamanlar o ağacın yapraklarının olduğunu, üzerinde kuşlar yaşadığını söyler.

Anlatıcının Çok Şey Öğrenmesi/Öğrenememesi ve Sarışın Kızla Ayrı Düşmesi Sarışın gelmeden önce anlatıcı köseleden, deriden, vidaladan, rugan ve podösüetten bahsetmiş ancak keçiler ve mandalar hakkında hiçbir şey öğrenememiştir. Kumaşlar hakkında da birçok şey bilir anlatıcı. Ancak otlar ve koyunlar hakkında sarışın kıza kadar hiçbir şey öğrenememiştir. Ev, mutfak ve misafir odasına dair de anlatıcı onunla tanışana kadar hiçbir şey bilmemektedir. Pansiyon, büro, inşaat yerleri, içki ve ziyafet hakkında çok şey bilir. Madamların evinde de birçok sarışınla tanışmış ancak hiçbir sarışın kız

gibi değildir. Anlatıcı sarışın kız sayesinde özlemin, düşünmenin ve fark etmenin elde etmekten güzel olduğunu öğrenmiştir. Sarışın kız sayesinde anlatıcı daha önce hiç vakıf olmadığı alanlarda birçok şey öğrenmiştir. Bunların içinde tanrı ve alinyazısı da vardır. Lakin anlatıcının hala bilmediği şeyler vardır. Nasıl tanışılır, kaynaşılır ve hoşlanılır bilmemektedir. Dizlerinin dibinde ağlayıp kendisinden ölümü isterken nasıl terk edilebileceğini de bilmemektedir.

Temalar

İlişki

Aşk Anlatıcı, öykünün başında doğaya ve hayata dair temel bilgilerden bile yoksun, adeta hayata kapalı bir karakter olarak resmedilir. Ağacın adını, kuşların türünü, mevsimlerin işleyişini bilmemektedir. Şehir hayatına dair (deri, kumaş, pansiyon, içki, ziyafet) yüzeysel bir bilgiye sahipken, doğaya ve basit yaşam gerçeklerine (otlar, koyunlar, ev, mutfak) tamamen yabancıdır. Sarışın kızla tanışması, onun için adeta bir uyanış anı olur. Sarışın kız ona sadece nesnelerin adlarını değil, her şeyin bir hikâyesi olduğunu, masanın bile bir zamanlar ağaç olduğunu öğretir. Bu öğrenme süreci, anlatıcının dünyayı yüzeysel bakıştan çıkıp anlamlı bir bütün olarak görmeye başlamasını sağlar. Anlatıcının “özlemin, düşünmenin ve fark etmenin elde etmekten güzel olduğunu” öğrenmesi, bu farkındalığın en olgun ifadesidir. Böylece öykü, bilginin sadece isimlerden değil, duygudan ve bağdan geçtiğini vurgular.

Ayrılık Sarışın kızla kurulan bu öğretici ve duygusal bağ, öykünün ilerleyen kısımlarında bir kayıpla sonuçlanır. Anlatıcı, ona hayatı öğreten, dünyasını genişleten bu insana rağmen “nasıl tanışılır, kaynaşılır ve hoşlanılır” bilmediğini itiraf eder. Bu, onun aşkı tam anlamıyla deneyimleyecek olgunluğa henüz erişemediğini gösterir. Öykünün sonunda “dizlerinin dibinde ağlayıp kendisinden ölümü isterken nasıl terk edilebileceğini bilmemesi”, derin bir çaresizlik ve anlaşılmazlık duygusunu ortaya koyar. Bu satırlar, aşkın en yoğun anında bile insanın bazı şeyleri asla tam olarak kavrayamayacağını sezdirir. Sarışın kızın ayrılışı, anlatıcının kazandığı tüm bilgiye rağmen, aşkın ve kaybın mantıkla açıklanamayacak bir gizem taşıdığını gösterir. Böylece öykü, bilgiyle donanmış olmanın bile insanı terk edilmenin acısından koruyamadığını vurgulayarak trajik bir nüansla sona erer.

Psikoloji

İstirap Anlatıcının ben-öyküsel anlatıcısı şehirde büyümüş ve toplumdan kopuk bir hayat yaşamıştır. Bazı ziyafetlerde bulunmuş ve bazı madamların evlerinde sarışın kızlar görmüştür. Ancak anlatıcının hayatına sarışın kız onun bildiği şeylere birçok yeni şey ekler ve ona yeni hayat gösterir. Anlatıcı zaman içinde sarışın kıza derinden bağlanmış ve onsuz bir hayat düşünemez olmuştur. Bildiği her şey onun etrafında şekillenmiştir. Sarışın kızla ayrı düşmesi sonucunda anlatıcı derin bir melankoliye kapılmıştır. Çevresindeki her şey ona hüznü vermektedir. Ağır bir depresyondadır ve acı çekmektedir. Zira kendisini hayata bağlayan en önemli bağlardan birinden ayrı düşmüştür.

MAĞLUP

Kişiler

Anlatıcı Anlatıcının ben-öyküsel anlatıcısıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Anlatıcının Meyhanede Saatin On Buçuk Olmasını Beklemesi Anlatıcı saatin akşam on otuz olmasını beklediğini düşünür. Ancak bundan emin değildir. Meyhanede bir şey bekleyen yalnızca kendisidir ve ilk defa orada bir şey beklemektedir. Meyhanede bir şey beklemek hoş ve tuhaf hissettirir kendisine. Renkli şişelerin, dumanın, uğultuların ve güftelerin içinde kaybolan zaman bir şey beklendiğinde bir ışık şeridi gibi kayıp gider.

Anlatıcının Meyhanedeki Diğer Kişileri Gözlemlemesi Meyhanede saatin on buçuk olmasını beklerken yandaki masada kırk kırk beş yaşlarında, gözkapakları morarmış bir adamın ağlamakta olduğunu fark eder. On iki yaşındaki küçük bir kız gibi içini çeker ve dudaklarını yiyerek ağlamaktadır. Anlatıcı onun neden ağladığını merak eder. Başka bir masada iki delikanlının yakalarındaki fakülte rozetlerini fark eder. Henüz birer yıllık oldukları bellidir. Bira içerken hayatı tam olarak tadamayışlarının hırsını dostluklarını ve aşklarını abartarak telafi etmeye çalışırlar.

Anlatıcının İnatla Saati Beklemesi Meyhaneye yoğun bir şekilde şarap kokan, bıyıkları nikotinden dolayı sararmış, yaşı otuz beşi geçmeyen bir dilenci girer. Anlatıcı ona bir şişe şarap parası vermek ister. Fakat saatin on buçuk olmasını beklemektedir. Sekizle sekiz buçuk arasında yağmur altında kalmış anlatıcının kıyafetleri hala ıslaktır. Dışarıda yağmur yağmamaktadır. Sokak fenerleri ılık ılık yanmaktadır. Bu anlarda insan alkolün etkisiyle bütün dünyayı kucaklayabilir. Anlatıcı ısrarla ve inatla saatin on buçuk olmasını beklemektedir. Beklemeye devam edecektir. Saat on buçukta sözleşmişlerdir. Ancak sokakta kimse yoktur.

Saatin On Buçuk Olması ve Anlatıcının Beraberliğe Daha Çok İhtiyaç Duyması Yağmur boşanırken ıssız bir yerde yürümektedirler. Saat on buçuğa sekiz dakika varken anlatıcının onun odasında ne yaptığını merak eder. Ona dair her şeyi, hatta odasını her şeyiyle tahmin edebileceğini söyler. Ancak anlatıcının onun ne yaptığını, ne durumda olduğunu merak eder. Dünyada birçok acı, kaos ve sorun varken o onun yüzük parmağının şimdi ne şekilde olduğunu merak etmektedir. Anlatıcının bütün zihni ona yoğunlaşmıştır. Saat on buçuğa yaklaştıkça anlatıcı onunla nasıl tanıştığını, onunla nasıl bir araya geldiğini, ona nasıl âşık olduğunu hatırlamaya, anlamaya çalışır. Haset, kıskançlık, düşmanlık, nefret ve hırs dolu dünyada kendi bütünlüklerini nasıl kurtarabilmiş olduklarını düşünür. Saat on buçuk olur. Artık yalnızca ikisi vardır. On buçuktan sonra zaman hızla akar. Anlatıcı yozlaşmanın ve ikiyüzlülüğün egemen olduğu bu dünyada ikili arasına hiçbir şeyin, hatta zamanın bile girmemesi gerektiğine inanır.

Temalar

Arama

Bekleyiş Öykü baştan sona bir bekleyiş hâli üzerine kuruludur. Anlatıcı meyhanede saatin on buçuk olmasını sabırla ve inatla bekler. Bu bekleyiş onun için alışılmadık bir deneyimdir. Meyhanede bir şey bekleyen tek kişi kendisidir ve bu durum ona hem tuhaf hem de hoş gelir. Zamanın akışı, bekleyiş anında farklı bir nitelik kazanır; “renkli şişelerin, dumanın, uğultuların içinde kaybolan zaman, bir şey beklendiğinde bir ışık şeridi gibi kayıp gider” ifadesi, beklemenin zamanı nasıl yoğunlaştırdığını gösterir. Dilenciye para vermek istemesine rağmen bekleme anını bozmamak için bunu erteler. Bu da bekleyişin onun için her şeyden önemli hâle geldiğini kanıtlar. Saat on buçuğa yaklaştıkça bekleyiş giderek daha yoğun bir gerilime dönüşür ve anlatıcının tüm zihni yalnızca o ana odaklanır.

İlişki

Aşk Anlatıcı, meyhanedeki diğer insanları gözlemlerken (ağlayan yaşlı adam, hayatı henüz tam yaşayamamış genç öğrenciler, şarap kokan dilenci) aslında yalnızlığın, acının ve sahteliğin egemen olduğu bir dünyayı resmeder. Bu yozlaşmış, haset, kıskançlık, düşmanlık, nefret ve hırs dolu dünyada, anlatıcının sevdiği kişiyle buluşması bir sığınak, bir anlam kaynağı hâline gelir. Saat on buçuk olduğunda artık yalnızca ikisi olması, bu buluşmanın dış dünyanın kaosundan tamamen izole, saf bir alan yarattığını gösterir. Anlatıcının aralarına “hiçbir şeyin, hatta zamanın bile girmemesi gerektiğine” inanması, bu bağın kutsallığına ve kırılganlığına duyduğu derin inancı ortaya koyar. Böylece aşk, yozlaşmış ve ikiyüzlü bir dünyada anlatıcının tutunduğu tek gerçek ve saf değer olarak belirir.

Psikoloji

Kayıp Anlatıcı, sevdiği kişiyle henüz buluşmamışken bile ondan uzak kalmanın verdiği huzursuzluğu taşır. Onun şimdi ne yaptığını, ne durumda olduğunu sürekli merak etmesi, ayrı kalmanın yarattığı gerilimi gösterir. Özellikle “yüzük parmağının şimdi ne şekilde olduğunu” merak etmesi dikkat çekicidir. Bu denli küçük, sıradan bir ayrıntıya duyulan takıntılı merak, anlatıcının sevdiğine dair hiçbir şeyi kaçırmak istemediğini, ondan uzakken bile her anını zihninde tamamlamaya çalıştığını gösterir. Yüzük parmağı imgesi aynı zamanda bağlılığı ve olası bir birlikteliği çağrıştırdığından, bu merak bir yandan da ayrılığın telafi edilemez bir kayba dönüşebileceği kaygısını örtük biçimde taşır. Sokakta “kimse yoktur” ifadesi, buluşma anına kadar geçen sürede yaşanan yalnızlığı ve belirsizliği pekiştirir. Sanki her an bir kayıp ihtimali havada asılı kalmıştır. Anlatıcının aralarına hiçbir şeyin, hatta zamanın bile girmemesi gerektiğine inanması ise, aslında ayrılığa duyduğu derin korkunun tersten bir ifadesidir. Çünkü bir şeyin araya girebileceği ihtimali, onu bu kadar ısrarla saatin geçmesini beklemeye iter. Yozlaşmış ve ikiyüzlü bir dünyada birbirlerini kaybetme korkusu, ikilinin başını daha da kıymetli ve kırılgan kılar. Böylece öykü, henüz gerçekleşmemiş bir kayıp ihtimalinin gölgesinde, beklenen kavuşmanın değerini ve ayrılığın taşıdığı tehdidi ustalıkla sezdirir.

İLK AŞK

Kişiler

Kız Anlatının başkarakteri yirmi yaşındadır. İlk aşkını unutamamıştır.
O Kızın âşık olduğu kişidir. Ressamdır.
Âşık Kızın halihazırda görüştüğü, birlikte olduğu kişidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Kızın Onu Görmesi Kız onun arkada oturduğunu görür. Onun olduğundan oldukça emindir. Bundan dolayı kız küçüldükçe küçülür. Aşığı bir adım gerisinden salona taze bir hava serpintisi gibi girmiştir. Onun girişi kendisinde bir saadet şarkısı etkisi bırakır. Ancak şimdilerde bütün bunlar komik ve küçültücü gelmektedir. Artık oyun oynanmamaktadır. Tahta tabancaların ve bez bebeklerin büyüğü sona ermiştir.

Kız Onunla Konuşmak İster Kız onun orada olduğundan emindir. Sol kaşının üzerindeki yarayı henüz görmemiş ve sesini işitmemiştir. Kız kendisi zayıf olmama konusunda telkin eder. Kız son buluşmalarında yine böyle gülmüş ve o kıza aynı şeyleri söylemiştir. Kız âşık olduğu ressama adıyla ve soyadıyla hitap edip tablolar için teşekkür edecekken oldukça ezildiğini ve küçüldüğünü fark eder. Ressamın önünde her zamanki gibi bir bardak şarap vardır. Ona bazı sorular sormak ister kız. Sürekli mi içtiğini, içkiden sonra çalışıp çalışmadığını sormak ister. Kızın bütün cümleleri soru olur. Masa yavaş yavaş kalabalıklaşır.

Kızın Kendi Zihninde Onunla Konuşması Başlangıçtaki sorular aşkla ilgiliyken daha sonrakiler itiraz ve gururla ilgili olur. Kız ona içkide ne olduğunu sorar. O kıza bunu asla anlayamayacağını söyler. İçki içtiğinde değiştiğini ve değiştirdiğini söyler. O kıza bunun aşklarının sırrı olduğunu söyler. Aşığı kıza haksız mıyım diye sorar. Kız ona zannederim şekerim şeklinde cevap verir. Aslında bulunduğu yerden hemen ayrılmak istediğini söylemek ister. Zira o oradadır. Hemen arka masada onun oturduğunu bilmek onu tedirgin etmektedir. Kız onun dışarı atılmasını arzular. Onun kendine olan güveni kızı rahatsız etmektedir. Neden ilişkilerinin yirmi günle sınırlı kaldığını merak eder kız. Kız ilişki yaşadığında on yedi yaşındadır. Aşk onun için bir oyundan ibarettir.

Kızın Geçmişi Hatırlaması Birlikte mehtaba karşı gezdikleri günleri hatırlar. Ölümünden ve ebediyetten bahsetmişlerdir. Daima birlikte olacaklarına söz vermişlerdir. Kız aşkın ne olduğunu onun çok iyi bildiğini düşünmektedir. Kız aşka dair her şeyi ondan öğrenmiştir. Yarım kalmışlık duygusu kızı düşündürmektedir. Aşığı ona neyi olduğunu sorar. Aşığı başının ağrıyıp ağrımadığını sorar. Kız bu soruya evet yanıtı verir. Aşığı ona kalkmayı teklif eder. Kız teklifi kabul eder.

Kızın Onu Unutamamış Olması Ancak kız oradan ayrılmak istemez. Çünkü orada o vardır. Onsuz oradan ayrılma düşüncesi kızı mahveder. Aradan üç yıl geçmiştir. Kızın ondan öğrenmek istediği ve ona anlatmak istediği çok şey vardır. Kız onu unutamamıştır. Kız aşığını gönderdikten sonra biraz daha oturmaya devam eder. Yüzündeki gülümseme donuk kalır. Kız onunla ayrıldıkları günü hatırlar. O kıza artık birçok aşığı olacağını söylemiştir.

Kişi İncelemesi

Kız (Duygusal Dengesiz/Yumuşak Başlı)

İlk Aşk adlı öykünün başkarakterinin bir adı yoktur. Onun yirmili yaşlarına erişmiş genç bir kız olduğu bilinmektedir. Üç yıl önce, yani on yedi yaşındayken, bir erkekle birlikte olmuş ve ilk kez âşık olmuş olan genç kız yirmi gün süren bir ilişkinin sonunda terk edilmiştir. Aradan uzun bir zaman geçtikten sonra kız başkalarıyla görüşmeye ve ilişki yaşamaya başlamıştır. Zira ilk aşkını unutamamış ve onun yerini kimseyle dolduramamıştır. İlk aşkıyla yeniden karşılaşan kızın eski duyguları yeniden su yüzüne çıkar. Kız onunla konuşmak ve geçen zaman içinde neler yaşadığını öğrenmek ister. İlk aşkıyla aynı mekânda bulunan kız hüznle dolar. Tedirgin olur. Üzerinde yoğun bir baskı hisseder. Duygularına hâkim olmakta zorlanır. Ne yapacağını bilemez. İlk aşkına söylemek istediği çok şey vardır. Ona içini dökmek, onunla yeniden birlikte olmak ister.

Şefkatli Kız, aşığına duyduğu kızgınlığa ve rahatsızlığa rağmen ona karşı hâlâ şefkatli ve ilgilidir. Onun sürekli içip içmediğini, içkiden sonra çalışıp çalışmadığını sorması, kızgınlığının altında hâlâ onun iyiliğini düşünen bir kaygı taşıdığını gösterir.

Saplantılı Kızın en baskın kişilik özelliğidir. Onun arka masada oturduğunu bilmek onu derin bir tedirginliğe sürükler. Onun dışarı atılmasını arzulaması, bastırılmış bir öfke ve çaresizliğin göstergesidir. Aradan üç yıl geçmesine rağmen onu unutamamış olması, yüzündeki gülümsemenin "donuk kalması" ve ayrılık anını hâlâ hatırlaması, kızın duygusal olarak çözülmemiş, saplantılı bir iç çatışma taşıdığını gösterir. Bu yoğun kaygı ve çözülmemiş duygusal yük, karakterin genel psikolojik profilinin en belirgin yönünü oluşturur.

İçe Kapanık Kız, bir masada aşığıyla birlikte oturmasına rağmen içsel olarak giderek küçülür ve ezilir. Onun varlığını fark ettiğinde "küçüldükçe küçülmesi", sosyal ortamda kendine güvenle var olamadığını, dikkat çekmek yerine geri çekilmeyi tercih ettiğini gösterir. Bu durum, dışa dönük bir coşkudan çok içe dönük bir kaygı ve çekingenlik sergilediğine işaret eder.

Kararsız Kız sorumluluk faktöründe düşük bir profil sergiler. Kesin kararlar almakta zorlanır. Oradan ayrılmak istemesine rağmen kalmaya devam etmesi, içeride onu bırakıp gitme düşüncesinin kendisini mahvetmesi onun çelişkili ve kararsız bir tutum sergilediğini gösterir. Aşığının kalkma teklifini kabul etmesine rağmen fiilen ayrılamaması, söylem ile eylem arasındaki tutarsızlığı, yani düşük öz-disiplini yansıtır.

Duyarlı Kız, geçmişe dönük güçlü bir hayal gücüne ve duygusal derinliğe sahiptir. Mehtaba karşı yaptıkları gezintileri, ölüm ve ebediyet üzerine yaptıkları konuşmaları hatırlaması, onun soyut ve varoluşsal konulara açık, düşünceli bir iç dünyaya sahip olduğunu gösterir. Aşkı sıradan bir ilişki olarak değil, daima birlikte olacaklarına dair söz verilen neredeyse kutsal bir bağ olarak hatırlaması da bu idealist ve hayalperest yönünü ortaya koyar. Zihninde onunla kurduğu hayali diyaloglar, kızın gerçekliği kendi iç dünyasında yeniden kurgulayan, derin düşünen bir yapıya sahip olduğunu kanıtlar.

Temalar

İlişki

Aşk Kızın gençliğinde (on yedi yaşında) yaşadığı aşk, saf ve oyun gibi masum bir duyguydu. Tahta tabancaların ve bez bebeklerin büyüğü bu çocuksu ve idealize edilmiş aşkı simgeler. Ancak yıllar sonra karşılaştığında gördüğü tablo çok farklıdır. Adam artık sürekli içki içen, elinde daima bir bardak şarapla dolaşan, düşkün bir hâldedir. Kızın ona sürekli mi içtiğini, içkiden sonra çalışıp çalışmadığını sormak istemesi, bir zamanlar hayranlık duyduğu kişiye duyduğu özlemden kaynaklanmaktadır. Şimdilerde bütün bunlar komik ve küçültücü gelmektedir cümlesi, geçmişte kutsal sayılan aşkın bugün nasıl da değersizleştiğini açıkça ortaya koyar. Böylece öykü, zamanın ve gerçekliğin, gençlik döneminde idealize edilen aşkı nasıl acımasızca yıktığını çarpıcı biçimde gösterir.

Mazi

Özlem Öykü boyunca kız, aradan üç yıl geçmiş olmasına rağmen eski aşığını bir türlü zihninden atamaz. Onun salona girişiyle birlikte kız anında geçmişe döner. Birlikte yaptıkları mehtap gezintilerini, ölüm ve ebediyet üzerine yaptıkları konuşmaları, birbirlerine verdikleri sonsuzluk sözlerini hatırlar. Kızın zihninde onunla kurduğu hayali diyaloglar, geçmişin hâlâ ne kadar canlı ve etkili olduğunu gösterir. Oradan ayrılmak istediği hâlde kalmaya devam etmesi, onsuz oradan ayrılma düşüncesinin kendisini mahvetmesi ifadesiyle somutlaşır. Bu, kızın fiziksel olarak oradan uzaklaşabilse bile duygusal olarak geçmişe bağlı kaldığını kanıtlar. Yüzündeki donuk gülümseme de unutamamanın bıraktığı kalıcı izi bir yansımasıdır.

KÖR

Kişiler

<i>Suphi</i>	Anlatının başkarakteri güzel sesli bir hafızdır.
<i>Hafız Ali</i>	Suphi'nin kötü gün dostudur.
<i>Kadın</i>	Suphi'nin güzel sesinden faydalanmak isteyen bir reklamcıdır.

Baba	Suphi'nin babasıdır.
Anne	Suphi'nin annesidir.
Hala	Suphi'nin halasıdır.
Teyze	Suphi'nin teyzesidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Suphi'nin Doğumu Doğuştan kördür. Sol kolunun dirsekten aşağısı da yoktur. İki sakatlığı olan çocukların uğursuz olduklarına inanıldığından genellikle ebeveynleri tarafından istenmez. Yaşlı onu ahırdaki atın ayakları dibine koymuştur. Annesiyse sancılarını ya da emzirememenin verdiği kahırdan yorgun düşüp uyumuştur. Ertesi sabah ahıra inildiğinde oğlanın orada debelenip durduğu görülür. Baba onu oradan şaşkınlık içinde alıp annesinin koynuna koyar. Anne uyanır ve burnuna cennet kokuları gelmişçesine gülümseyip oğluna meme verir. Çocuk annesinin memesini doyasıya emer. Çocuğa bir ad vermek gerekir. Bir hocaya danışılması üzerine oğlana Suphi adı verilir.

Suphi'nin Sesinin Güzel Olduğunun Keşfedilmesi Yedi yaşındayken sesinin güzel olduğu keşfedilir. Bir nisan ikindisinde Suphi karadut ağacının altına oturmuştur. Kapıkaya yönünde batan güneşi izler ve etrafındaki sesleri dinler. Ancak Suphi etrafındaki doğal güzelliklerin ne yapıda, ne biçimde olduğunu, nasıl hareket ettiklerini bilmemektedir. Ancak elini suya daldırdığında ayları ve mevsimleri bilebilecek kadar hassas duyuları vardır. Kardeşlik Teyze Suphi'nin söylediği bir türküyü kulak verir. Teyze kız kardeşine gider ve oğlunun çok güzel bir sesi olduğunu söyler.

Suphi'nin Hafız Olması Anne Suphi'nin sesini daima beğenmiştir ancak kardeşinin telkini üzerine onun söylediği türküyü dinlemeye karar verir. İki kardeş bir araya geldikçe Suphi'nin sesi hakkında konuşmaya başlar. Hıfza çalışmış olan teyze güzel sestten anlamaktadır. Teyzenin tavsiyesi üzerine Suphi kasabadaki Kur'an kursuna gönderilir. Suphi Kur'an cüzlerini hiç zorlanmadan ezberler. Kısa sürede akranlarının önüne geçer. Sesinin güzelliği çevrede ünlenir. Mevlitlerin vazgeçilmezi olur. Hocasının verdiği emekler sayesinde kendini geliştirir. Maddi şeylere önem vermediğinden hasedi de olmaz. Hiç kimseyi kıskanmadığından ve kendi iç huzuruna önem verdiğinden onun okuduğu ayetler başka bir anlam kazanır.

Suphi'nin Meşhur Olması Yirmi yaşına girmeden önce ünü kasabanın sınırlarını aşar. Şöhreti önce ile, daha sonra da İstanbul'a varır. Kazancı da şöhreti ölçüsünde artar. Kazandığı paranın yarısını köye, diğer yarısının üçte ikisini kendine ayırır. Üçte biriyse bet sesli bir hıfz arkadaşına gönderir. Kazancı artsa da yaşam biçimini hiç değiştirmez. İmaret ve medrese odalarını arkadaşlarıyla paylaşır. Diğer hafızlar Hafız Ali'ye Suphi tarafından kullanıldığını söyleyip onu kötüleyerek onun yerine geçmek ister. Ancak Suphi için Hafız Ali kötü gün dostudur. İstanbul'da birçok insanla tanışmıştır. Her yeni tanışmada aşırı tedirgin olur. İnsanların karakterlerini seslerinden analiz etmeye çalışır.

Suphi'nin Kadın'dan Etkilenmesi Fakat bir gün Suphi duyduğu bir ses karşısında korku ve şehveti aynı ayna hisseder. Ses gidip geldikçe Suphi için dayanılmaz bir kaygı kaynağı olur. Ses gittiğinde hemen geri gelmesini ister. Görmek istemesine rağmen onu görememesi kendisinin de görülmediğini veya görülmeye değer bir varlık olmadığını hissettirir. Bir gün dayanamayıp Hafız Ali'ye bu sesin kime ait olduğunu, onun nasıl biri olduğunu sorar.

Kadın'ın Suphi'yi Ayartması Kadın görenler için de oldukça etkileyicidir. Ancak görmeyenler için çok daha etkileyicidir. Bir kadının yaratacağı mucizeyi mizacıyla gerçekleştirebilecek biridir o. O da çoğu kadın gibi tanınmak, bilinmek ve çok para kazanmak istemektedir. Kadın Suphi'nin sesine vurgundur. Kadın bir reklam şirketinin sahibidir. Bu sesle iki şarkı programı yapmayı arzular. Bu sayede büyük para kazanabileceğini düşünür. Ancak Suphi'nin paraya pek de önem vermediğini öğrendiğinde hayal kırıklığı yaşar. Suphi'yi ikna edebilmek için Hafız Ali'yi ve kadınlığını kullanır. Kadın Suphi'yi etkilemek için ona dokunmaktan çekinmez. Kadın Suphi'yle flört eder ve onunla oyunlar oynar. Suphi Kadın'a karşı savunmasızlaşır. Zaman içinde kendini ona teslim eder.

Suphi'nin Kullanılması ve Pişmanlığı Klasik Türk müziğinin büyük şarkılarını Suphi'ye bu işi gerçekten bilen bir usta öğretmiştir. Suphi öğretilenleri öğrenmekte hiç zorlanmaz. Ancak usta Suphi'ye şarkıları olması gerektiği gibi söyleyemediğini söyler. Zira ona göre Suphi aşkı bilmemektedir. Kendisine öğretildiği gibi hâlâ bir hafız gibi mevlit okumaktadır. Kadın bir gün ona öfke ve kinle okuduklarından başka bir şey duyup duyamadığını sorar. Suphi kapıya gitmek ister. Ancak kadın ona kendi başına gitmesini söyler. Suphi kendisine verilen bir öğüdü hatırlar. Suphi ait olduğu yerde değerli ve güzeldir.

Suphi Kadın sayesinde çirkinliğini, öfkeyi, aczi kini ve umutsuzluğu öğrenir. Gitmek isteyen Suphi'yle kadın alay eder. Ancak Suphi oradan yardım almadan ayrılmayı başarır. Artık eskisi gibi olamayacağını anlayan Suphi arınmak ister. Karaya çıkmış bir kuğu gibi hissedenden Suphi denize giderek arınmak ve avunmak ister. Her şeyi arıtan derin denizi bulur ve beyhude pişmanlığını artırır.

Kişi İncelemesi

Suphi (Dışa Dönük/Yumuşak Başlı/Sorumlu/Duygusal Dengeli-Dengesiz/Deneyime Açık)

Bir köyde dünyaya gelmiş olan anlatının başkarakteri doğuştan kördür. Aynı zamanda sol kolunun dirsekten aşağısı da yoktur. İki sakatlıkla dünyaya gelmiş olmasından dolayı bazı büyükler tarafından uğursuzluk alameti olarak görülür. Bundan dolayı öldürülmek istenir. Ancak annesiyle babası Suphi'ye bakar ve onu büyütür. Suphi'nin çok güzel bir sesi olduğu keşfedilir. Bunun üzerine hıfza verilir. Oldukça başarılı bir öğrenci olan Suphi okuduğu mevlitlerle şöhreti yakalar. Şöhreti ile ve daha sonra da İstanbul'a kadar ulaşır. Gözleri görmediğinden diğer duyuları oldukça gelişmiştir. Duyma, koku alma ve dokunma gibi duyuları oldukça hassastır. Gözleri görmediğinden maddiyata da önem vermez. Kazandığı paranın büyük bir bölümünü çevresindekilerle paylaşır. Mütevazı bir hayat sürdürür. Ancak bir gün bir kadına âşık olur. Kadın Suphi'den faydalanmaya çalışır. Kadın'la birlikte kini, öfkeyi, acizliği ve umutsuzluğu tatmış olan Suphi'nin masumiyeti kirlenir.

Estetik Duyarlı Suphi'nin görme duyusunun olmayışı, diğer duyularını olağanüstü keskinleştirmiştir. Elini suya daldırdığında ayları ve mevsimleri ayırt edebilecek kadar ince bir algıya sahiptir. Sesler, kokular ve dokunuşlar onun için zengin bir estetik dünya oluşturur. Sesinin güzelliğinin keşfedilmesi ve müziğe olan doğal yatkınlığı da bu boyutu destekler.

Duyarlı Suphi duygularını yoğun ve saf biçimde yaşar. Kadının sesini duyduğunda "korku ve şehveti aynı anda" hissetmesi, yeni duygusal deneyimlere kapalı olmadığını, aksine bu deneyimlere tamamen açıldığını gösterir. Bu açıklık aynı zamanda onu savunmasız kılan bir zemin oluşturur.

Yetkin Kur'an cüzlerini hiç zorlanmadan ezberlemesi, akranlarının önüne geçmesi ve hocasının emekleriyle kendini sürekli geliştirmesi, yüksek bir yetkinlik duygusunu yansıtır. İşindeki yetkinlik şöhretle ödüllendirilir. Ünü ülke çapında yayılan bir hafız olur ve bu durum onun kendi alanında ne kadar yetkin olduğunu gösterir.

Sıcakkanlı Kazandığını çevresiyle paylaşması, imaret ve medrese odalarını arkadaşlarıyla bölüşmesi, Hafız Ali'yi kötü gün dostu olarak görmesi, onun insanlara karşı içten bir sıcaklık taşıdığını gösterir. Hem almış olduğu eğitim hem de geldiği çevreden dolayı maddiyata önem vermez. İnsanlarla paylaşmayı sever.

Diğerkam Maddiyata önem vermemesi, kazancının büyük kısmını başkalarıyla paylaşması ve hasetten uzak oluşu, güçlü bir fedakârlık eğilimini gösterir.

Kırılğan Kadın karşısında hızla savunmasızlaşması, kendini ona teslim etmesi ve kolayca kullanılabilir hale gelmesi, stres altında dayanıksız kalan bir yapıyı gösterir. Kadın'dan önce duygusal olarak dengeli bir profil sergileyen karakter kadına âşık olduktan sonra duygusal olarak dengesizleşir.

Temalar

Değişim

Dönüşüm Suphi'nin öyküsü, fiziksel eksikliğin nasıl farklı bir güce dönüştüğünü anlatan bir dönüşüm teması üzerine kuruludur. Doğuştan kör olması ve kolunun eksikliği, doğduğu anda onu neredeyse ölüme mahkûm eder. Büyükler tarafından uğursuzluk alameti sayılıp ahırda bir hayvanın ayakları dibine bırakılır. Ancak öykü boyunca bu "eksiklik" tersine çevrilir: görmemesi, diğer duyularını (işitme, koku alma, dokunma) olağanüstü bir hassasiyete kavuşturur; suya değen eliyle ayları, mevsimleri ayırt edebilecek kadar ince bir algı geliştirir. Bu duygusal zenginlik onu sıradan bir insan değil, sesiyle şöhrete ulaşan, kasabadan İstanbul'a uzanan bir hafız yapar. Eksiklik, öyküde bir lanet olarak

başlar ama onu var eden, özel kılan asıl kaynağa dönüşür. Bu tema, toplumsal önyargıların (sakatlığın uğursuzluk sayılması) bireyin gerçek potansiyelini örtbileceğini de vurgular.

Görünüm

Aldatılma İkinci baskın tema, Suphi'nin maddiyata değer vermeyen, hasetsiz, iç huzuruna önem veren saf karakterinin arzu ve ihanet karşısında yozlaşmasıdır. Kadın'la tanışana kadar Suphi, kazandığı parayı çevresiyle paylaşan, şöhretine rağmen yaşam tarzını değiştirmeyen, kimseyi kıskanmayan neredeyse günahsız bir figürdür. Kadın'ın onu sesi üzerinden maddi çıkar için kullanması ve duygusal olarak ayartması, bu saflığı kırılma noktasına getirir. Ustanın "aşkı bilmediği" için şarkıları gerçek anlamıyla söyleyemediğini söylemesi, Suphi'nin daha önce hiç deneyimlemediği acı, öfke, aciz ve umutsuzluk duygularıyla tanışmasına zemin hazırlar. Öykünün sonunda denize gidip arınma arayışı, bu kirlenmenin geri döndürülemez olduğunu ama yine de bir telafi, bir temizlenme çabasının mümkün olduğunu gösterir. Bu tema, masumiyetin kırılganlığını ve deneyimin/aşkın acı veren ama aynı zamanda olgunlaştırıcı doğasını işler. Masumiyet yüklü bir aşkla kadına kapılan Suphi'nin duyguları istismar edilir. Hayal kırıklığı onda derin yaralar açar. Açılan yaralar onu olgunlaştırır.

KIRK BEŞ SANİYE

Kişiler

<i>Adam</i>	Anlatının başkarakteri otobüste yolculuk etmektedir
<i>Saati Soran</i>	Otobüste başkarakterin arkasında oturmaktadır. Saatini düzeltmektedir.
<i>Baba</i>	Anlatının başkarakterinin babasıdır.
<i>Anne</i>	Anlatının başkarakterinin annesidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Adamın Yolculuk Sırasında Hiçbir Şey Düşünmemesi Adamın zihni bomboştur. Otobüsün camından bakarken hiçbir şey düşünmemektedir. Afişler, otomobiller, vitrinler, pencereler, deniz, kıyılar ve insanlar görür. Adam bunlara bakarken tek bir cümle dahi düşünmez. Ancak adam çoğu zaman böyle olmaz. Gördüklerine en azından küfür savurma alışkanlığı vardır. Bazen de gördüğü birine sıcaklık, sevgi dolu cümleler savurur. Bazen de yüzünü bile doğru düzgün görmediği kişilere sinirlenir. Baktığı camdan çeşit çeşit duygular sızar genellikle.

Adamın Araba Sahibi Olma ve Seyahat Etme Hayali Büro veya ev pencerelerinde gördüğü sahneler, gördüğü otomobiller ilgisini çeker. Neşeli günlerinde yüzünü otobüsün camına yapıştırır kendine bir park yeri arar. Arabaları ve onlardan birine sahip olduğunu hayal eder. En sevdiği modeller Mercedes'e aittir. Ancak Mercedes onun hayallerinin çok uzağındadır. Bundan dolayı Mercedes araba hayal etmeyi ayıp sayar. Ona göre insan haddini bilmelidir. Üç kişilik yaz gezintilerinin hayallerini kurar. Araba kullanmayı bilmese de arabayla seyahat etmenin hayallerini kurar.

Adamın Zamanın Önemi Anlaması Ancak adam bugün hiçbir şey düşünmemektedir. Hiçbir duygu da hissetmemektedir. Arkada saati soran birine cevap verir. Saatinin hiç şaşmamasıyla övünür. Arkadakinin saatini yanlış ayarladığını fark eder. Kırk beş saniye geridedir saat. Başta bu kadarcık süreyi küçümsese de daha sonra atom çalışmaları ve elektronik araçlar aklına gelir. Bir tek saniyecik bile dünyanın kaderiyle oynayabilir. Ancak bu düşünceyi de ukalalık olarak görür. Kırk beş saniyede hayatların kurtarılabildiğini, bu kadar süren dostluklar ve aşklar olduğunu düşünür. Bazı hayatlar kırk beş saniyede çökmektedir. Klasik eserlerdeki önemli baht dönüşleri de genellikle kırk beş saniyede yaşanmaktadır. Kırk beş saniye varlık ve yokluk arasında gidip gelmek için oldukça yeterlidir.

Adamın Babasını kaybetmiş Olması Adam saatini ayarlayan kişiye baktığında onun bir geveze olduğuna ve hırsla dolu olduğuna kanaat getirir. Adam utanılacak bir şey olmadığını düşünür. Babasını çok sevdiği hatırlar. Sevgi azalacak yerde artmıştır. Kuvvetli, canlı, neşeli anlarında ve kavgacı haliyle hatırlar onu. Ölüm yatağı ilk defa aklına gelir adamın. Anası onu kapıda karşılamış ve babasının ölümünü sadece "baban" diyerek haber vermiştir. Babasının odasına girip onu gördüğü anı hatırlar. Yatağın yanına koşmuş ve babasının elini tutmuştur. Babası hep onun adını sayıklamış ancak oğlu geldiğinde onun artık tek bir sözcük söyleyecek nefesi kalmamıştır. Adam babasının ne diyeceğini merak eder.

Zamanın Öneme Aldırış Edilmemesi

İnsanların zamanı hiç umursamadan, onun önemini anlamadan saatlerini ayarlamalarını gülünç bulur. İnsan ölürken bir kırk beş saniye daha yaşayabilme arzusuyla dolabilir. Saatini düzeltene uyarmak için adam arkasına döner. Ancak onun çoktan gitmiş olduğunu fark eder. Saatini düzeltene yitirdiği kırk beş saniyenin farkına bile varmamıştır. Adam saati soranın kırk beş saniye için nerede, ne zaman ve niçin çırpınacağını merak eder.

Kişi İncelemesi

Adam (İçe Dönük/Yumuşak Başlı/Duygusal Dengesiz/Deneyime Açık)

Kırk Beş Saniye adlı öykünün başkarakterinin kim veya nasıl biri olduğu hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir. Ancak anlatının başkarakterinin bir otobüste seyahat ediyor olmasından ve bir arabaya sahip olup seyahate çıkmak istemesinden işçi ya da memur olabileceği söylenebilir. Bir otobüs yolculuğu sırasında derin düşüncelere dalan adam zamanın ne kadar önemli olduğunun farkına varmıştır. Kendisine saatin kaç olduğunun sorulması ve saatini ayarlayan kişinin saatini kırk beş saniye geri ayarlaması üzerine zamanın önemi üzerine düşünür. Yakın zaman önce babasını kaybetmiş olan adam onun ölümünü düşünür. Gördüğü şeylere karşı bazen öfke kusan başkarakter, bazen de yüzünü dahi doğru düzgün görmediği kişilere sempati duyar. Bir arabaya sahip olmak en büyük hayallerinden biridir. Kendi arabasıyla seyahat etmek istemektedir. Bunun hayalini kurmaktadır. Babasını sever. Zamanında onun tarafından şiddete maruz kalmış olsa da babasını önemser. Ölmeden önce son bir kez onu göremediği için büyük bir üzüntü yaşar.

Dalgın Adam otobüs camından dışarıyı izlerken zihni sürekli hayallere kayar. Bir Mercedes'e sahip olmayı, üç kişilik yaz gezintilerini, araba kullanmasa bile seyahat etmeyi hayal eder. Bu, gerçeklikten kopmadan zengin bir iç dünya kurma eğilimini gösterir.

Düşünceli Kırk beş saniyelik bir gecikmeden yola çıkarak atom çalışmalarına, dünyanın kaderine, klasik eserlerdeki baht dönüşlerine kadar uzanan soyut bir düşünce zincirine dalması, sıradan bir anı felsefi bir derinliğe taşıyabilme yetisini ortaya koyar.

Vicdanlı Adam yüzünü doğru düzgün bile görmediği kişilere karşı bazen sıcacık, sevgi dolu duygular besler. Bu, başkalarına karşı içten bir şefkat kapasitesini gösterir. Babasına karşı da güçlü bir merhamet duygusu besler. Onu iyi ve güzel yanlarıyla anar. Ölmeden önce onun yanında olamadığı için derin bir üzüntü duyar.

Tokgözlü Mercedes marka bir araba sahibi olmayı bile "ayıp" sayması, "insan haddini bilmelidir" düşüncesi, kendi arzularını dahi kontrol altında tutmaya çalışan mütevazı bir tutumu yansıtır. İnsanın haddini bilmesi gerektiğini düşünür. Ancak bu düşünce çoğunlukla kendi maddi güçsüzlüğünden kaynaklanmaktadır.

Asosyal Adam yalnız seyahat eder, çevresindeki insanlarla etkileşime girmez, saatini soran kişiyle bile sadece pasif bir alışveriş yaşar. Anlatı boyunca kendi kendisiyle konuştuğu, hatta bazı yerlerde kendisiyle diyaloga girdiği görülür. İç diyalog uygulayımıyla kendine sorular sorar.

Kaygılı Kırk beş saniyenin önemi üzerine takıntılı biçimde düşünmesi, bir insanın bu kadar kısa bir sürede nasıl baht dönüşleri yaşayabileceğini merak etmesi, zamana dair yoğun ve yersiz bir kaygı taşıdığını gösterir.

Depresif Otobüste hiçbir şey düşünmeyen, hissiz bir boşluk içinde başlayan zihni, babasının ölüm anını hatırladığında derin bir hüzne ve pişmanlığa dönüşür. Babasının son sözünü duyamamış olmanın verdiği büyük üzüntü, altta yatan melankolik bir duygu durumuna işaret eder.

Temalar

Değişim

Geçicilik Öykünün merkezinde, insanların gündelik hayatta hiç önemsemediği kırk beş saniyelik bir zaman diliminin aslında hayatları değiştirebilecek kadar büyük bir güce sahip olduğu fikri yer alır. Adam, arkasındaki kişinin saatini kırk beş saniye geriden ayarladığını fark ettiğinde, önce bu kadarcık bir farkı önemsizmiş gibi görür, ama ardından zihni atom çalışmalarına, dünyanın kaderine dek uzanan

bir düşünce zincirine kapılır. Kırk beş saniyede hayatların kurtarılabildiğini, dostlukların ve aşkların bu kadar kısa sürede başladığını veya çöktüğünü, klasik eserlerdeki büyük baht dönüşlerinin bile böylesi kısacık anlarda gerçekleştiğini düşünür. Bu tema, insanın zamana karşı gösterdiği ilgisizlikle, zamanın aslında taşıdığı varoluşsal ağırlık arasındaki çelişkiyi vurgular. Saatini düzelterken kişinin bu farkın bilincinde olmadan çekip gitmesi, öykünün bu ironik vurgusunu güçlendirir. En kırılgan anlar çoğu zaman fark edilmeden akıp gider.

Psikoloji

Kayıp İkinci ana tema, adamın babasının ölümüyle yüzleşmesi üzerinden işlenen kayıp ve geç kalmışlık duygusudur. Zamanın önemini düşünürken adamın zihni doğrudan babasının ölüm anına kayar. Anasının kapıda sadece “baban” diyerek haber vermesi, adamın yatağa koşup babasının elini tutması ama babasının artık tek kelime bile söyleyecek nefesinin kalmamış olması, öykünün duygusal çekirdeğini oluşturur. Babası ölürken onun adını sayıklamıştır ama oğlu tam o anda yetişememiş, son sözü duyamamıştır. Bu sahne, ilk temayla doğrudan bağlantılıdır. Babasının son nefesini alacağı birkaç saniyeye yetişememek, tıpkı kırk beş saniyenin kaybı gibi, geri alınamaz bir eksiklik. Adamın babasını sevgiyle, kavgacı ve neşeli haliyle hatırlaması, ölümün ardından sevginin azalmak yerine artmış olması, kayıp ile hafızanın iç içe geçtiği derin bir yas temasını ortaya koyar.

Kaynakça

Buğra, Tarık. *Hikayeler*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü, 1969.

Güzel, Gülşah. *Tarık Buğra'nın Hikayelerinde Anlatım Teknikleri*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.